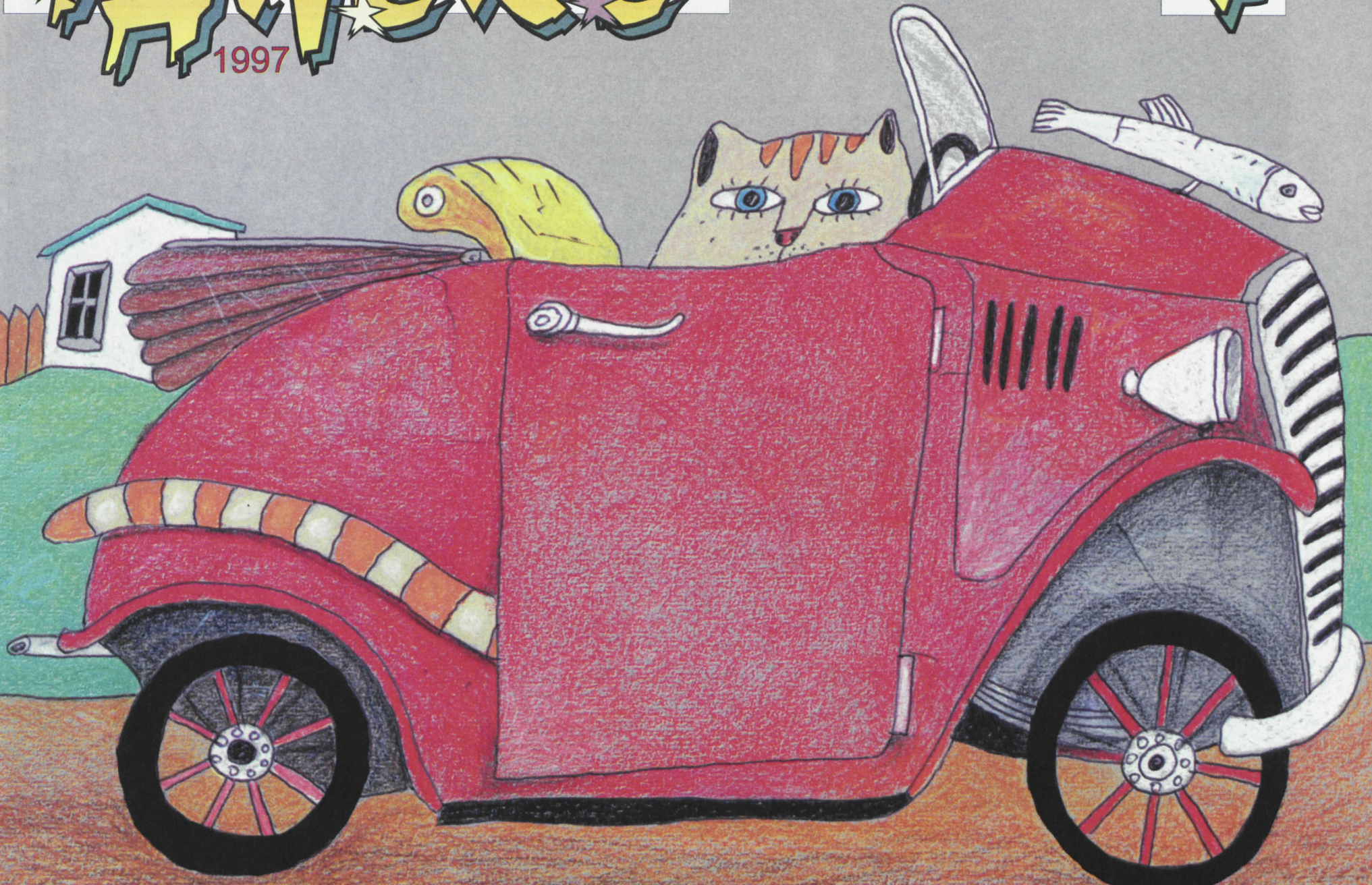
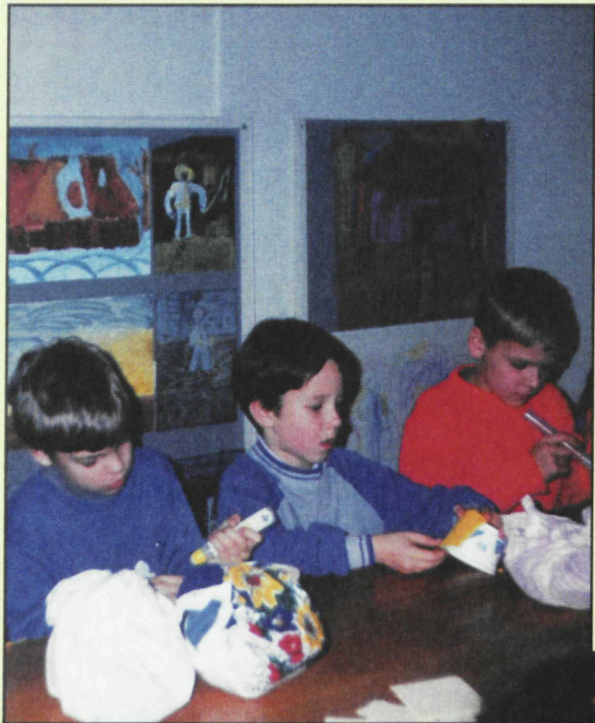

TÄHKEKE

1997

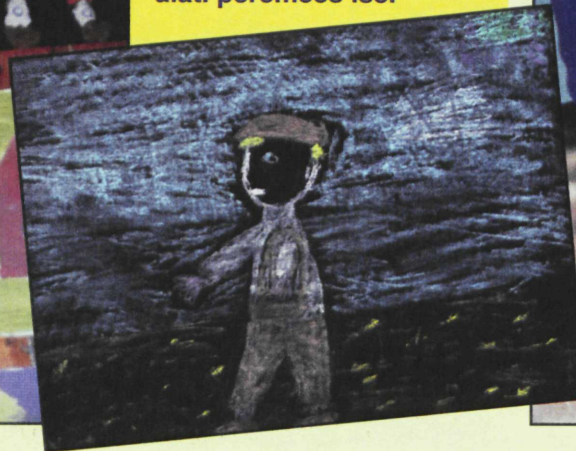
Lastemuuseum

Juba kolmandat aastat töötab Eesti Vabaõhumuuseumis Rocca al Mares LASTEMUUSEUM. Siin saavad nii lapsed kui nende vanemad erakordse võimaluse ajalooa kokku puutuda. (Lastemuuseumi tulekuks helistada ette tel. 06560230.) Muuseum säilitab vanu hooneid ja asju, mis on ammu juhtunud sündmuste tunnistajad. Nad vaikivad, kuid nende krobeline ja väsinud pind kõneleb värvikamalt ja valjemini, kui ükski inimene või raamat seda suudab.

LASTEMUUSEUMIS lapsed mängivad, joonistavad, voolivad ja meisterdavad, osalevad õppetöös. Siin on võimalus esemeid katsuda, vaadata, nuusutada, isegi maitsta.... Niimoodi olukorra ja esemetega tutvust teinud, sünnivad pildid justkui iseenesest.

Pärast jüripäeva (23. 04.) algasid kevadised põlutööd. Kui lumi ära sulas ja maa soojaks muutus, alustas talupere täiskasvanud poeg kündi. Külvamine oli kõige tähtsam töö, mis nõudis suurt vilumust ja hoolikust. Seepärast külvas vilja alati peremees ise.

KEVADEST

Oli kevad. Tüdruk läks liivakasti. Linnud tulid sinna lähedale puu otsa laulma. Tüdruk tuli lindude juurde ja hakkas paluma, et nad laulaksid iga päev.

6-aastane **ANNE-LY PREEGEL**
Lagedilt

JÄLLE

Taas on jälle kevade, taganend on talv. Taas on jälle päikene tulnud pilvest väikesest.

Taas on lilled metsa all, taevas pole enam hall. Taas loomad on pojad ja jälle vulisevad ojad.

INGRID LANDRA Kuremäelt

KUI ON SÕBER SUL

Kui on sõber sul, elu pole hull. Kui sa satud hätta, appi sõber ruttab.

Kui on mure sul, elu tundub kole küll. Sõbrale siis räägi sa, lahenduse leiab ta.

KERTU LÄÄTS Pärnjõe
Põhikoolist

TEEME LAHTI POSTIPAUNA

KEVAD

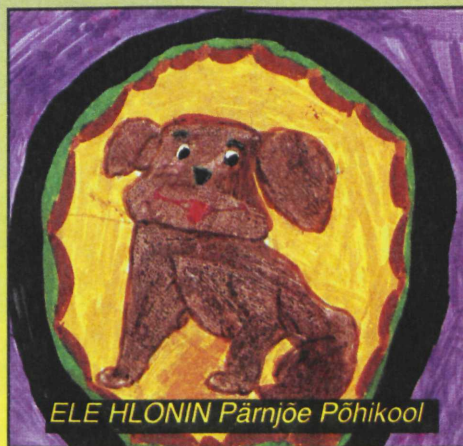
Tere, kevad! Tere, kevad!
Õues olla jälle kenam.
Päike paistab, lumi sulab,
lõbus ojakene vulab.

Karuottki silmad avab,
siil veel tasapisi magab.
Jännes lippab metsa all,
lõbus tuju täna tal.

Rebane sai saagi kätte,
hüppas kogemata vette.
Hunt sai naljast naerukrambid,
silmad põlesid kui lambid.

Ilus kevad kätte jõudis,
seda eesti rahvas nõudis.

MARI TARNING Kärblast

ELE HLONIN Pärnjõe Põhikool

MINU SÕBER

Sõber on mul väga hea, teda juba ammu tean. Koos meil kiirelt möödub aeg – kähku valmib LEGO-laev, kosmoserakett või auto, tore on see minu Kaupo. Hea on sõpra omada, mänguraudteed rajada.

KARDO AUKSMAA Pärnjõe
Põhikoolist

SÕBER

Olgu väljas eha-koit, minu sõber ikka Koit. Käib meil koos lust ja trall, Koit kui väike naksitrall. Talle maitseb iga toit, üle kõige magustoit.

JAGNAR VEVERSON Pärnjõe
Põhikoolist

JÄNES JA LÕVI

Dialog (tartu murdes)

J(ännes): Tere!
L(õvi): Tere ise kah!
J: No kus sa kä-käinu, su läusa silmä äll sinilill.
L: Oh, mä äinu kakelsin säääl püü äll.

J: Kellegi sä säääl, väna tolä, kakelsid?

L: No kellege sees veel kui mätte kirbügä.

J: Kirbügä!! Ägä kiudäs sä sänna püü ällä ka ärä mahüd?!?

L: No, kiu sülle källälä tungitakse, polnd mül jü kühugi mäjule pügüde.

J: Käs kirp kä sülle järgä tull?

L: Ei, sädä tä ei säänd, tä märkäs ännä ömä sügulisi, kes mül türjäl täntsü löid.

J: Käs tä sääs kärtäs näid?

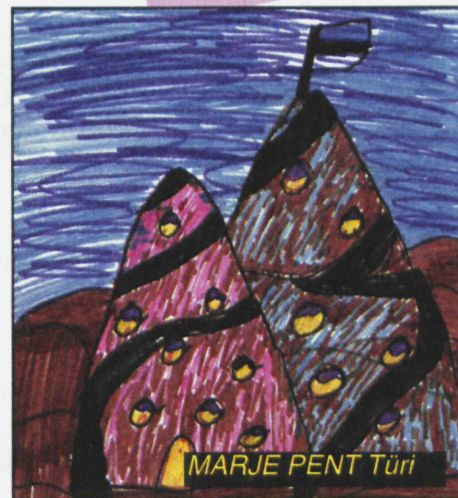
L: Ei, aga kärp oli jü ennäm prillid säänd ja tündüs nüüd ömä sügelised ärä!!!

HENDRIK SUVI Laevast

PÄEVAST PÄEVA

Kana munes, kukk kires, ema kodus, isa udus.

MÄRT TAMMISAAR Kadrioru
Keskkoolist

MARJE PENT Turi

Kalasuupp

Kui päevased askeldused seljataga, kui kodutööd tehtud ja pere rahulikult teleri ette istunud, hakkab Pärt kalasuppi keetma. Ta tassib elutoa keskele oma legoklotside kasti ja teeb kiire küsitluse:

"Vanaema, kas sa kalasuppi tahad?"

"Kuule, ma ju alles eile sõin," ajab vanaema vastu.

"Tahad küll," ei lase Pärt end eksitada. "Emme, kas sa kalasuppi tahad?" Emme tahab, kuhu ta pääseb. Kogu ülejäänud pere tahab.

Köögikapist hakkab kostma kanget kolinat. Pere jääb siiski rahulikuks. Selles kapis lubatakse Pärdil tahtmist mööda kolistada. Potid-pannid ju katki ei lähe.

Pärt toob elutuppa kastruli. Vudib siis tagasi ja ilmub uuesti, kulp käes. Nüüd võib supikeetmine alata.

Pärt tõstab potti siniseid klotse ja punaseid klotse. Sekka ka kollaseid ja rohelisi. Kala ei nõua pikka keetmist. Varsti on supp valmis. Pärt tatsub kööki ja toob ühe taldriku. Läheb siis teise järele. Ja kolmanda. Ja neljanda. Lusikaid on ka tarvis. Need korjab Pärt kimbuna pihku.

Kulbiga on hea klotse taldrikule tõsta. Esimesena saab oma supi kätte vanaema.

"Mis kalad täna supis on?" tunneb ta huvi.

"Need..." Pärt mõtleb, "heeringas ja see...vaug."

Rohkem vanaema ei päri. Ta võtab lusika ja seab end kohusetundlikult sööma.

Varsti on kõigil telerivaatajatel supitaldrikud käes. Klotsid klõbisevad. Vanaisa luristab, sellega on Pärt eriti rahul.

"Hea supp," kiidab isa Pärti ja ütleb siis teistele:

"Kõigele on nende legoklotside juures mõeldud: kuidas silda teha, torne ja maju ehitada. Aga seda need väljamõtletjad küll ei osanud arvata, et meie Pärt sest kraamist hea kalasuppi keedab."

Pime metsaalune

HENNO KÄO

Ega pime metsaalune tahtnudki enam pimedada metsaaluse ametit pida. Aga kus sa pääsed, kui juba kord oled pime metsaalune. Ikka ja alati pime ja niiske olla pole, teadagi, kuigi lõbus. Öösel ei saa ju kurta. Siis on igal pool pime ja kellelgi pole ütlemist. Siis on pimedast metsaalusest pimedamaidki kohti. Pimedas metsaaluses on õnneks ikka mõni pehkinud känd, mis just öösiti rohekalt helendab ja natukenegi valgust annab. Päeval aga on asi päris hull. Kui kõikjal mujal särab päike, on pime metsaalune ikka vaid pime metsaalune. Rohi pelgab pimedat metsaalust. Seenedki põlgavad. Vaid kõige valgema ja mürgisema kärbseseen varitseb seal kärbsed, kuigi need ei mõtlegi pimedasse metsaalusesse lennata. Hea seegi, et öökull seal ikka oma päevaund magab. Teinekord metsseaperegi. Nii oli pimedal metsaalusel põhjust arvata, et tedagi on veel tarvis.

Viimasel ajal tundis pime metsaalune, et pime metsaalune olla on kõigele lisaks ka kole tervistkahjustav. Haigused muudkui tulid. Ja ära ei läinud. Niiskes pimeduses oli neil hea olla. Siin said nad lõpuks arstidest rahu ja võisid pisut jõudu koguda, et jälle inimesi närima minna. Siin oli justkui sanatoorium, kus haigused võisid oma tervist parandada. Pikapeale hakkas neil igav ja nad kippusid pimedat metsaalust kiusama. Kord oli üks haigus kallal, kord teine. Mõnele tülika-

male pani pime metsaalune koguni nime, et nende vahel vahet teha. Ise nad ennast ju ei tutvustanud. Räuma, Nihu, Ridiküllit ja Tuberkolhoos olid jubedamate haiguste kõrval veel päris toredad poisid. Ajasid juttu, viskasid naljagi. Aga need teised...

Viimaks ei jäänud pimedal metsaalusel üle muud kui kellekski teiseks hakata või arsti juurde minna. Esimene võimalus ei tulnud kasvõi öökulli ja metsseapere tõttu kõne allagi. Kus need siis oleksid maganud, kui pimedat metsaalust poleks korruga olnud! Niisiis võttis ta julguse kokku ja läks arsti juurde. Arst tegi sihukest hulka haigusi nähes suured silmad ja vangutas pead. Aga ta tundis neid kõiki ja teadis, milline haigus kardab süsti, milline kibedat rohtu. Mõnele aitas sõnadestki, et kuule, ole hea ja mine ära, või muidu... Nii nad võtsid pikapeale kõik oma kompsud ja läksid, kompsudes vaid pisikesed batsillid. Ainult Tuberkolhoos punnis vastu ja vingus, et temal polevat kuhugi minna. Teda ei ootavat kuskil keegi ja et antagu talle ometi varjupaik. Pime metsaalune sobivat selleks suurepäraselt. Kuid arst näitas pirakat süstalt, millega tegelikult süstitakse elevante. Nüüd korjas Tuberkolhooski oma kompsud kokku, ohkas ja hakkas astuma.

Haigustest lahti, tundis pime metsaalune, et pime metsaalune olla polnud vigagi. Päris mõnus oli. Triibulised põrsad nohisesid ja emis norskas. Valge kärbseseen ootas ikka veel kärbsed. Öökull puhkas ööväsimust, silmad kinni. Korruga tundis pime metsaalune, et miski kõditab ninas. Kohe mürtsuski aevastus, nii et põrsad ehmunult püsti kargasid ja öökull silmad avas. Selgus, et Nihu, see kõige pisem ja kavalam töbi, oli end arsti eest varjata osanud. Pimedale metsaalusele oli ta kahe silma vahele jäänud. Kahe silma vahel on, teadagi, nina. Sinna Nihu end peitnud oligi.

Illustreerinud HENNO KÄO

KALJU SAABER Valumõnus sünnipäevakink

Kõik tüdrukud ihkavad lapseas ilusmagusat sünnipäeva. Andra ihkas ka, kogu aeg. Ikka ilusmagusat, takkapihta veel roosavärvilist sünnipäeva. Nõnda kümnenda eluaastani välja. Et oleks ikka kingitusi kuhjaga, sõbrannasid palju, nalja, naeru ja tantsu küllaga, kooke-küpsiseid-komme lademes.

Aga Andrat painas ka üks ammune salasoo. Nimelt ajast, mil mustlasplika Oksana temaga lühikest aega ühes pingis istus. Oksana oli küll ammu omadega nelja tuule poole läinud, aga see õhku rippuma jäänud salasoo ei kadunud.

"Ema, kas ma olen juba nii vana, et võiksin endale augud kõrvadesse torgata?" kiheles ta lõpuks pihtida.

Ema kostis: "Olen sinust rohkem kui kolm korda vanem, kuid mulle pole küll aukusid kõrvadesse torgitud. Ajan niisama läbi. Kõrvarõngaid saab ka muidu kanda, eks ole?"

"Aga emme," protesteeris Andra, "augud on ju nii popid."

"Loodus pole neid meile loonud," väitis ema.

"Loodus on üks vanamoodne asi," arvas Andra. "Palun! Olgu need augud mulle sünnipäevakingiks."

"Ega sa taha ometi oma sünnipäeva seekord valuga pooleks teha?" hoiatas ema.

"Siis see ju ongi veriäge sünnipäev," leidis Andra vaprustes värisedes.

"Püha taevas, justkui sünnipäevahommikul hambaarstile minek," võrdles ema.

"Tead, hambaarstile ei lähe ma iial sünnipäeva hommikul, looda sa," suurustas Andra.

"Aga kõrvu torkima lähaksid?"

"Sinna lähaksin," kinnitas Andra. "Seal saan justkui täiskasvanuks, eks ole, ja siis kannatan kõik välja."

Andra sai oma ihaldatud sünnipäevakingi kätte. (Kuidas see toimus, jumala eest, ärge küsige kirjanikuonu käest.) Ja isal-emal, vanaemal ka, ei jäänudki muud üle. Tuli rahad kokku panna ja midagi sinna tühjade aukude otsa riputada. Sest mis sa ikka tühjadest kõrvaaukudest sünnipäevaks kingid.

Nüüd võis Andra oma uute kõrvarõngaste ja -aukudega sõbrannade seltsi minna.

"Andra," pirtsutas Magne keset pidu nagu alati, "morss on teil mõruvõitu, vist sidrunit palju."

"Sina ei tea, mis on tõeliselt mõru, mis magus," kostis Andra järsku

rahulikult ja justkui laulvalt. "Mõru võib olla teab kui valus, aga valu, kui teada tahad, võib olla jälle pagana magus."

Selle ootamatu tarkusega tuli teistel alles harjuda.

"Tõejutt, oled meil päris mustlasplika Oksana moodi," lausus isa hilisööl head und soovides.

"Mäletad, issi, kui sa ähvardasid: kui ma jonn ei jäta, hammustad mulle augu kõrva," naeris Andra vastu.

"Kas nüüd, kui augud lõpuks käes, on jonniga igavesti lõpp?" tahtis isa teada.

"Kahte korda ühte auku ei saa hammustada, ütleb looduseadus," sosistas Andra.

Vanaema oli kõike seda kuuldes ja nähes oma arvamusel.

"Elu hammustab sulle veel oi kui palju auke, ta näksib sind kogu aeg nagu ablas hiireke juustu."

"Siis jäävad mulle vähemalt need esimesed kõrvarõngad mälestuseks," trotsis Andra. "Oksanast nad ju mulle meelde jäidki."

Küllap see nõnda on, kui enam-vähem täiskasvanuks saadakse. Ikkagi nõudis too elu esimene valus hammustus vaprust. Ehk jääb see siis viimaseks ja sind ei augustata enam elu poolt nagu pehmet juustu. Mine sa tea, Andral on aastad ees, sinul ka – eks me näe.

TÖNU SEERO

Hea Kraadiklaas

"Külm on," kurtis Merit, kui õhtupoolikul tuppa tuli. "Imelik," ütles ema. "Toas on ju ometigi soe. Tule, ma katsun su pead." Ema pani oma käe Meriti laubale. "Kuule, tüdruk, sa oled vist haige. Oot, ma toon kraadiklaasi."

"Minu toas on üks hea kraadiklaas," teatas tüdruk emale. "Kraadiks sellega?"

Merit tõi oma toast kraadiklaasi ning torkas kaenla alla. Kümne minuti pärast võttis ta selle ära ning ulatas emale.

"Hm, kolmkümmend kuus ja kuus," imestas ema. "Palavikku ei ole. Aga ometi on su laup nii kuum."

"Ma teadsin, et ma pole haige," rõõmustas Merit, kes ei tahtnud haige olla. "Kui ma selle hea kraadiklaasiga kraadin, siis ma ei jää kunagi haigeks."

"Mida see nüüd tähendab?" ei saanud ema aru. Ta lõi kraadiklaasi alla ning torkas oma kaenla alla. "Vaatame, mis ta mul siis näitab."

Mõne aja pärast võis ta seda ütelda. "Hm, kolmkümmend kuus ja kuus. Täpselt sama, mis sul. Minu arvates see kraadiklaas valetab."

"Ei valeta, see on lihtsalt hea kraadiklaas," seletas Merit. "Vaatame-vaatame, võib-olla hea küll, kuid luiskab," arvas ema. Ta tõi teise, Meriti arvates halva kraadiklaasi, ning palus tüdrukul end sellega kraadida.

"Kolmkümmend seitse ja kuus," teatas ta varsti. "Nii et sul on ikkagi palavik. Nüüd lähed voodisse teki alla ja ma keedan sulle teed. Homme vaatame, kas palavik on üle läinud või peame arsti kutsuma."

Järgmisel hommikul tundis Merit end päris hästi. Ta kraadis end hea kraadiklaasiga. See näitas kolmkümmend kuus ja kuus. Siis proovis ta teisega. Seegi näitas kolmkümmend kuus ja kuus. "See kraadiklaas on ka vahel hea," mõtles Merit rõõmsalt.

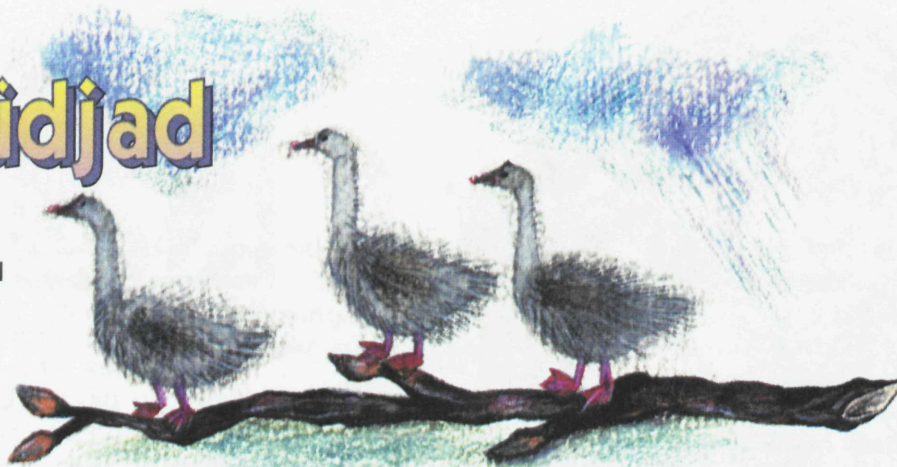
Kuid oma hea kraadiklaas meeldis talle rohkem. Kui oleksid ainult sellised kraadiklaasid, poleks inimesed kunagi palavikus.

HELJO MÄND
Kevade hüüdjad

PAJUHANED PAJUHANED
ARMASTAVAD VETT
TOON NAD TUPPA VAASI PANEN
HÜÜDMA KEVADET

PAJUHANED PAJUHANED
TUHAT URVASUUD
HÜÜAVAD KÕIK ÜHEL HÄÄLEL
HÄÄLETULT UU-UU

HÜÜAVAD KÕIK ÜHEL HÄÄLEL
LÄBI PÄEVA ÖÖ
VIRGUB KEVADHÜÜU PÄÄLE
- PÄIKE ÕIDE LÖÖB

HELJO MÄND
**Mul-Mul
muinasjutt**

JÄNKUD MUNAPÜHI TEEVAD –
PÜHA TULEB, PÜHA TULEB!
METSAS VÄRVIPAJAD KEEVAD
LÖKKETULEL.

METSAS JÄNKUEMAND ULLA
KEEDAB PAJAS RÕÖMSAT MEELT,
SIIS ON PÜHAL RÕÖMSAM TULLA
EGA EKSI TEELT.

VÄRVIPAJAS, MUNAPAJAS
MULKSUB MUINASJUTT:
HIILIB LIHAVÖTTERAJAL
LIHAVÖTTERUTT.

HIILIB, HIILIB. RUTTAB, RUTTAB,
KOHTAB TÖÖKAT ULLAT.
MUL-MUL-MUL-MUL, KULLA ULLA,
TEE ÜKS PAUS JA HULLA!

ULLA PINTSLI PATTJA PISTAB,
KASTAB KIRJU-MIRJUSSE.
KÜLVAB TÄPPE, PISTAB-KASTAB,
KÜLVAB PÜHAD KIRJUSSE.

HELJO MÄND
**Kikkapoisi-
härrakene**

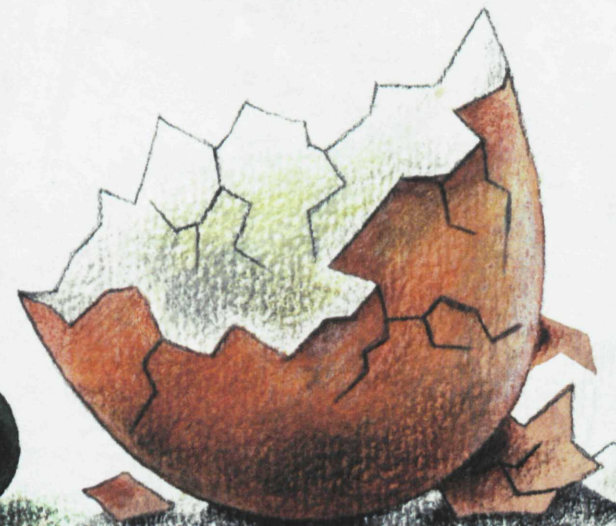
MUL ON PEO SEES MUNAMAJA
VÄIKE, VALGE, VAGUNE,
EI TAL OLE UST, EI AKENT,
PUUDUB AKNATAGUNE.

EI TAL OLE KATUST, KORSTNAT,
PLIITI EGA KAMINAT,
AGA ÄKKI MAJAST KOSTAB
TASAVAIKSET KUMINAT.

VAIKSELT-VAIKSELT, TASA-TASA
VALJEMAKS SAAB TOKS JA TOKS.
KELLE KÄES ON MAJAS VASAR?
KELLE KÄES ON URVAOKS?

MUNAMAJA VAPPUB-VÖPPUB,
MITMEKS TÜKIKS PRAGUNE.
TOKSITAKTIL POLE LÖPPU –
JA KUI MAJA LAGUNE

HÜPPAB MUNAMAJAST HOPSTI
VERISULIS, VERINOOR
KIKKAPPOISI-HÄRRAKENE,
NOKA VAHEL MUNAKOOR.

Illustreerinud EVERI VÄHI

Šveitsi lastekirjanik

HANS MANZ

on sündinud 1931. aastal Zürichi lähedal kooliõpetaja perekonnas. Ka Hans Manz alustas tööheteed kooliõpetajana ning jõudis oma esimese elukutse kaudu lastekirjandusse. H. Manzi esimene lasteraamat "Petusalmid" ilmus 1965. aastal. Tänapäevaks on tal kodumaal lugejateni jõudnud veerandsada lasteraamatut. Tema luuletusi ja jutte avaldatakse meeleldi emakeele lugemikes ning neid on tõlgitud hispaania, hollandi, itaalia, jaapani, prantsuse, rootsi ning taani keelde. Ka eesti keeles on neid ajakirjanduses avaldatud. Hans Manz on pälvinud hulgaliselt kirjanduspreemiaid ja -auhindu. Tema nimi on kantud ka Rahvusvahelise Noorsookirjanduse Nõukogu (IBBY) aunimekirja.

Mis on soe ja mis on külm

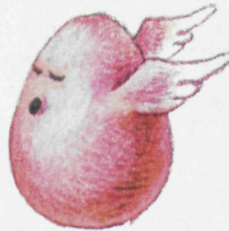
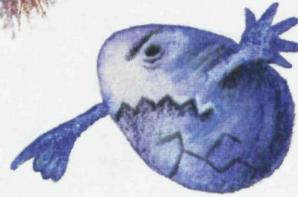
SOE ON
PILK, MIS IGA HIRMU SINUS LAHUTAB,
SÕNA, MIS SU VIHATUJU JAHUTAB,
PUUDE, MIS SU HINGE RAHU TOOB.

KÜLM ON
PILK, MIS ASJATULT SIND NAHUTAB,
SÕNA, MIS SU RÕÖMSAD MÕTTED KAHUTAB,
PUUDE, MIS SU HINGE HIRMU KOOB.

Kõnehäired

KUI MA SIND VAATAN,
SIIS MÕTLEN:
"SINA OLED KÕIGE ILUSAM SIIN ILMAS."
KUI MA SIND KUULAN,
SIIS MÕTLEN:
"SUL ON NAGU INGLI ENDA HÄÄLEKÕLA!"
KUI MA SUST MÕTLEN,
SIIS MÕTLEN:
"TEIST NII TARKA POLE KUSAGILT KÜLL LEIDA!"
AGA KUI MA SINUGA RÄÄGIN,
SIIS VAID ÜTLEN:
"KUULE, SUL ÜKS KOLE PLEKK ON PLUUSIRINNAL!"

Tõlkinud Andres Jaaksoo

Rulluisud ja jalgratas

Nendega sõita on vahva ja kasulik. Küllap märkad sügisel, et lihased on sitkemaks läinud ja ka ise ei hakka sa enam iga väikse jooksujupi pärast hirmsasti ähkima.

RULLUISKE valmistatakse mitmesuguseid: kahe rattapaariga ja selliseid, mille rattad on ühes reas (vt. joonist). Esimesed neist sobivad vahest rohkem noorematele kihutajatele. Rulluisudega sõitmine nõuab head tasakaalutunnet ja liigutuste

kooskõla, samuti kiiret otsustusvõimet. Sõitu tuleks õppida koos vanemate või sõbraga, kel kõik sõidunipid juba käes.

Kõigepealt otsige hea vaikne koht: asfaldiga kaetud mänguväljak või spordiplats,

kas või spordisaal.

Tänavale ei tasu esialgu minna. Hea, kui see väljak oleks sile-dapinnaline ja liivast puhas.

Kui liiv satub kuullaagrite (nendel rullid liiguvad) vahele, siis muutub sõitmine raskeks, sest liivaterad

rikuvad ära liugepinna. Kõnniteel kihutaja, ka täiskasvanu, peab raudselt arvestama, et KÕNNITEEL on peremees JALAKÄIJA. Sõiduteel autode vahel on sõitmine lausa KEELATUD. Küllap mõistad isegi, et see on liiga ohtlik.

Et kukkumisel mitte viga saada, hangi endale ka kiiver, põlve-, küünarnuki- ning randmekaitsed.

JUNIOR
MIS. 35-39

SENIOR
MIS. 39-45

Kui JALGRATTA talvekorterist välja tood, vaata see kõigepealt hoolega üle: kas lenkstang, sadul, pidurid ja kummid on korras. Sõidukindluse kontrollimiseks soovitame järgmisi harjutusi:

SLAALOM

TÄPSUSSÕIT

AEGLUSSÕIT

OSAVUSSÕIT

TASAKAAL

RINGISÕIT

Ilmselt ei osanud ka kõige targemad ja ettenägelikumad pead eelmise sajandi viimastel aastatel ette näha, kui kiireks kujuneb veoautode areng. Tehnikaajalukku kiirpilku visates meenub küll, et näiteks kuulus itaalia maalikunstnik ja isemõtles Leonardo da Vinci visandas peaaegu viis sajandit ette helikopteri joonised. Kuid auto, eriti äsja saja-aastaseks saanud veoauto puhul selliseid tehnika arengut väga kaugele ette ennustavaid geeniusi ei meenu.

Milline oli sajandi algusaastate veoauto?

Tänapäevamõistes just mitte eriti suur, igal juhul kolisev (täiskummist rehvid metallvelgedel!), ebaökonomne (neelas palju bensiini) ja koleda kujuga. Veoauto on ju ette nähtud igasugu kauba vedamiseks. Tollaste veoautode jaoks oli tonnise koorma pealevõtmine suur asi. Nüüd kannatab selle välja ka kastiga sõiduauto, niinimetatud *pick-up* sõiduk. Eriti vastupidavad need esimesed veokid polnud, ehkki sajandi teisel, kolmandal ja neljandal kümnendil osati mõnes firmas (näiteks Mack) ehitada veoautosid, mis töötasid kolm-nelikümmend aastat hiljemgi.

Prægused veoautod on ehitatud juba tänapäeva vajadusi silmas pidades. Suuri koormaid veavad ülivõimsad haagisega vedukautod. Niisugune mürakas jaksab vedada 30 ja enamgi tonni kaupa korraga. Mõned aastad tagasi haagiti Renault' (loe:renoo)-vedukile katseks taha koguni kümnekond furgooni korraga. Ja kujutage ette – see auto-uss, pikkusega üle saja meetri, isegi liikus natuke!

Veokid on muutunud palju keerulisemaks kui vanasti. Juhil on suurt ja tehniliselt täiuslikku veokit palju mugavam juhtida kui vanasti. Uus ja lootustandev on vedukite diiselmootorite elektronjuhtimine, mis levib üha uutele automarkidele. Mootorite võimsust omaaegsetega võrrelda pole mõtetki. Mercedes Benzi uude raskevedukite sarja Actros kuuluvatel masinatel on võimsust niisama palju kui 428-l hobusel. Selle mootoriga peaks saama läbi sõita miljon kilomeetrit. Näiteks kui sinu esivanem sõidab pea iga päev tööle ja koju oma autoga, siis saavutaks ta samasuguse läbisõidu keskeltläbi 30 - 60 aastaga.

Muidugi on sellised vedukautod tänu mitmele juhile töös ööpäev läbi. Loomulikult on pikki sõite tegevates autodes mõeldud palju juhi mugavuste peale. Mitu miljonit maksvate vedukautode mugavamaks muutmisel käib firmade vahel lausa armutu võitlus. Kabiini taha magalatesse mahutatakse juhi magamisase, külmik, värvitel, pliit ja kõik muu pisikorteris eluks vajalik. Mõnes üliluksuslikus vedukautos asuvad ka dušš ning sporditarbed.

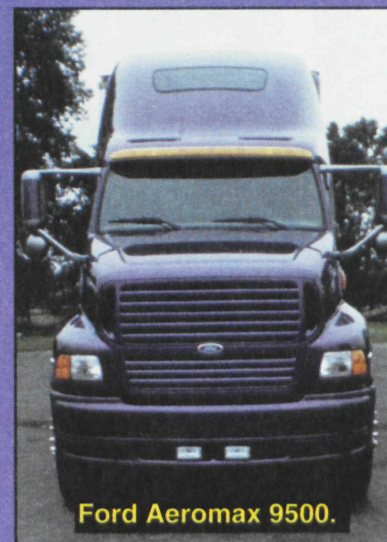
Juhi töökoht meenutab juba rohkem lendrikabiini, sest nii palju mõödikuid ja näidikuid võis seni näha vaid seal või kusagil laboris. Veel mõnikümmend aastat tagasi oli veoauto juhtimine raske füüsilist pingutust nõudev töö. Nüüd on vedukiga pea sama mugav sõita kui sõiduautoga.

Veomasinate areng on olnud tõepoolest kiire.

MATI LAOS

SUURED

AUTOD

Ford Aeromax 9500.

Ford Louisville.

Ford Aeromaxi juhikabiin.

ÜLASED

Lumi vaevalt sulanud, kuid metsaalused on uuesti valged – helendavad ülastest. Kohati on lillede õietekk lausaline – ainult seisa, vaata ja imesta! Ülasevaip pole mitte ainult valge, vaid võib olla ka päikseliselt kollane. Eesti looduses kasvab ülaste perekonnas kolm last: võsa-, kollane ja metsülane ehk anemoon. Üldse on teada 80 - 100 liiki ülaseid. Mägedes kasvab siniste õitega ülaseid. Meist tükk maad lõuna pool, Vahemeremaades kasvaval kroonülasel võivad olla ka tumepunased õied. Jaapani ülane üllatab meid oma pikkusega – seal sirgub too lill lausa meetrikõrguseks.

Ülased on üldiselt põhjapoolkera parasvöötme taimed. Meie kolme liiki on küllaltki lihtne eristada: metsülane kasvab kuivadel kasvukohadel, võsa- ja kollast ülast võid kohata niisketes metsades ja pöösastikes.

Ülaste perekonnanimi on tuletatud kreeka-keelsest sõnast *anemos* – tuul. Miks nende nimi just tuulest on sündinud, ei osata täpselt seletada. Ehk on põhjuseks tuultele avatud kasvukohad või viljade levitamiseks tuulele kohastunud ehitus. Õiget vastust teab vaid Suur Loodus ise. Paljudes keeltes on ülase nimi seotud tuultega. Saksa keeles on ta tuulelill ja tuuleroosike, vene keeles tuuletalla-ja. Ka eestlased on ülast kutsunud tuulenupukeseks, tuulepöösaks, tuulelilleks. Kollast ülast kutsuti rahvasuus kollaseks külmalilleks ja tuulega seonduvale nimele lisati lihtsalt sõna "kollane".

Võsaülane puhkeb õitsele siis, kui metsa all võib veel lund ja jäädki kohata. Valgete õite

tõttu on taim rahvasuus tuntud lumelille, jäälille, lumekannikese ja -kellukesena. Teada on isegi üks muistend. Kui maailm alles loodud sai, otsinud lumi endale värvi. Keegi aga ei raatsinud omast loobuda. Lõpuks andnud lumelill talle oma valge värvi. Ehk sellepärast ongi lumega koos puhkevad kevadlilled valged.

Võsaülasega seonduvad ka mõned rahvauskumused. Arvatakse, et ülaste õitel on teatav kaitsevõime. Nii oligi vanal ajal kombeks ära süüa kevadel esimesena nähtud õis. See pidi kogu aastaks haigused eemale peletama.

Eestis hakkavad ülased õitsema tavaliselt aprilli viimasel nädalal. Muistsed eestlased pidasid seda kevadiste mullaharimistööde alguse kuulutajaks.

Ülased õitsevad umbes kümme päeva, üksiku õie eluiga on nädal. Peagi pärast õitsemist ja viljumist võsud närbuvad. Niiskel ja jahedal suvel on lehed rohelised küll kuni augustikuni.

Ravimtaimena pole ülased ametlikku tunnustust leidnud, küll on neid aga kasutatud reumavalude leevendajana. Selleks valmistati ülastest piirituse-, äädika- või isegi petrooleumileotist ja määrati sellega valutavaid kohti.

Metsülane erineb võsa- ja kollasest ülasest tunduvalt. Ta kasvab kuivadel nõlvadel ja on rohkem steppide asukas kui metsataim. Õied

Väikesed päikesed metsa all.
Pildistanud MAI ZERNASK

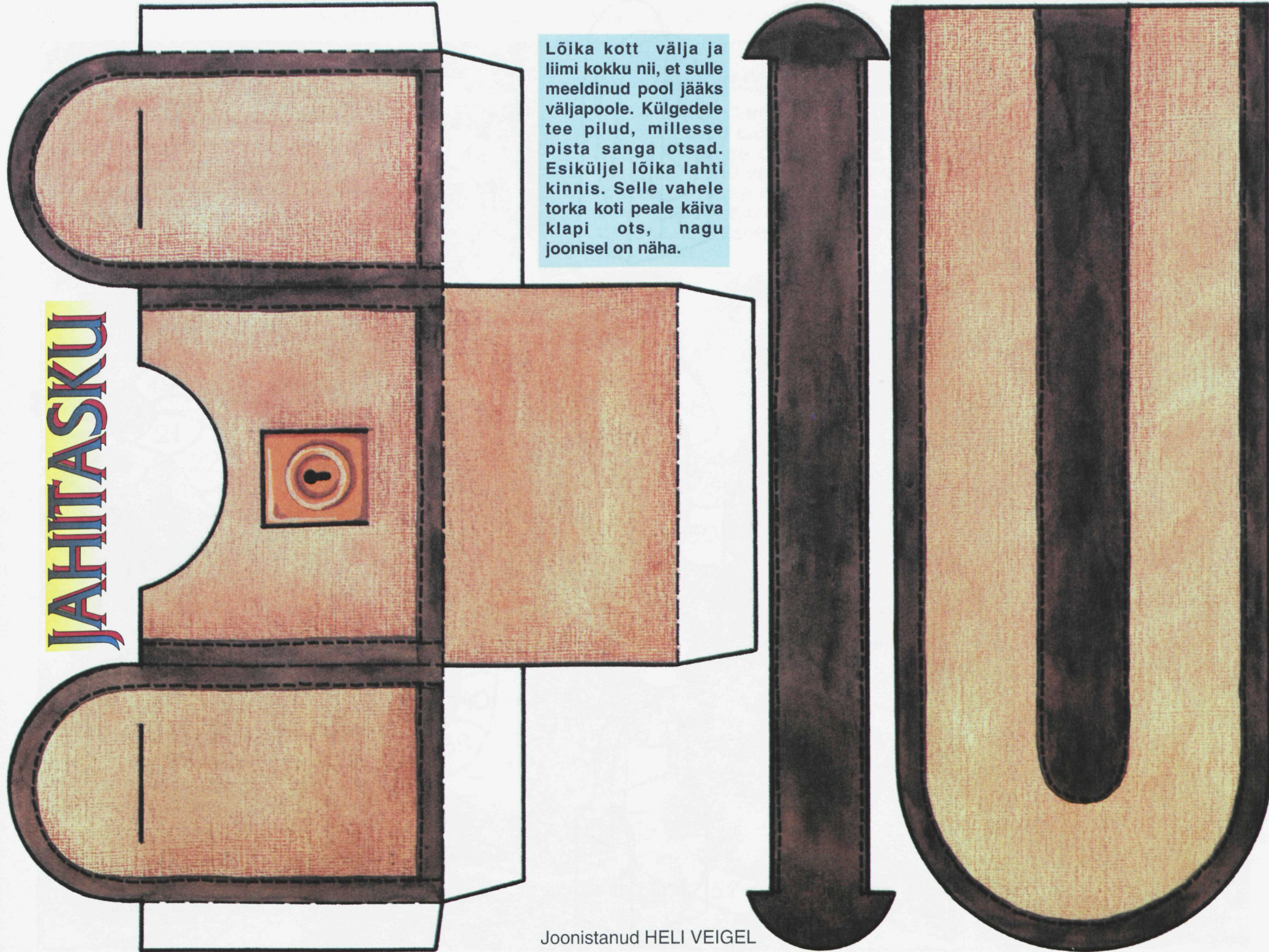

on suured, valged ja kaunid. Õitsvaid anemoone võib vahel jaanipäevalgi leida. Anemoone kasvab Põhja-Eesti rannikuastangul Narvast läänesaarteni. Mujal Eestimaal on taim haruldane. Lätimaal ja Kesk-Euroopas on anemoon juba looduskaitse alla võetud. Euroopas kasvatatakse tädisõielisi kauneid õrnillade õitega anemoone aedades. Anemoon on paljude inimeste lemmiklill. Loodan, et sinagi leiad tee ülaste maailma ja sealt edasi on loodusehoiuni vaid kukesamm.

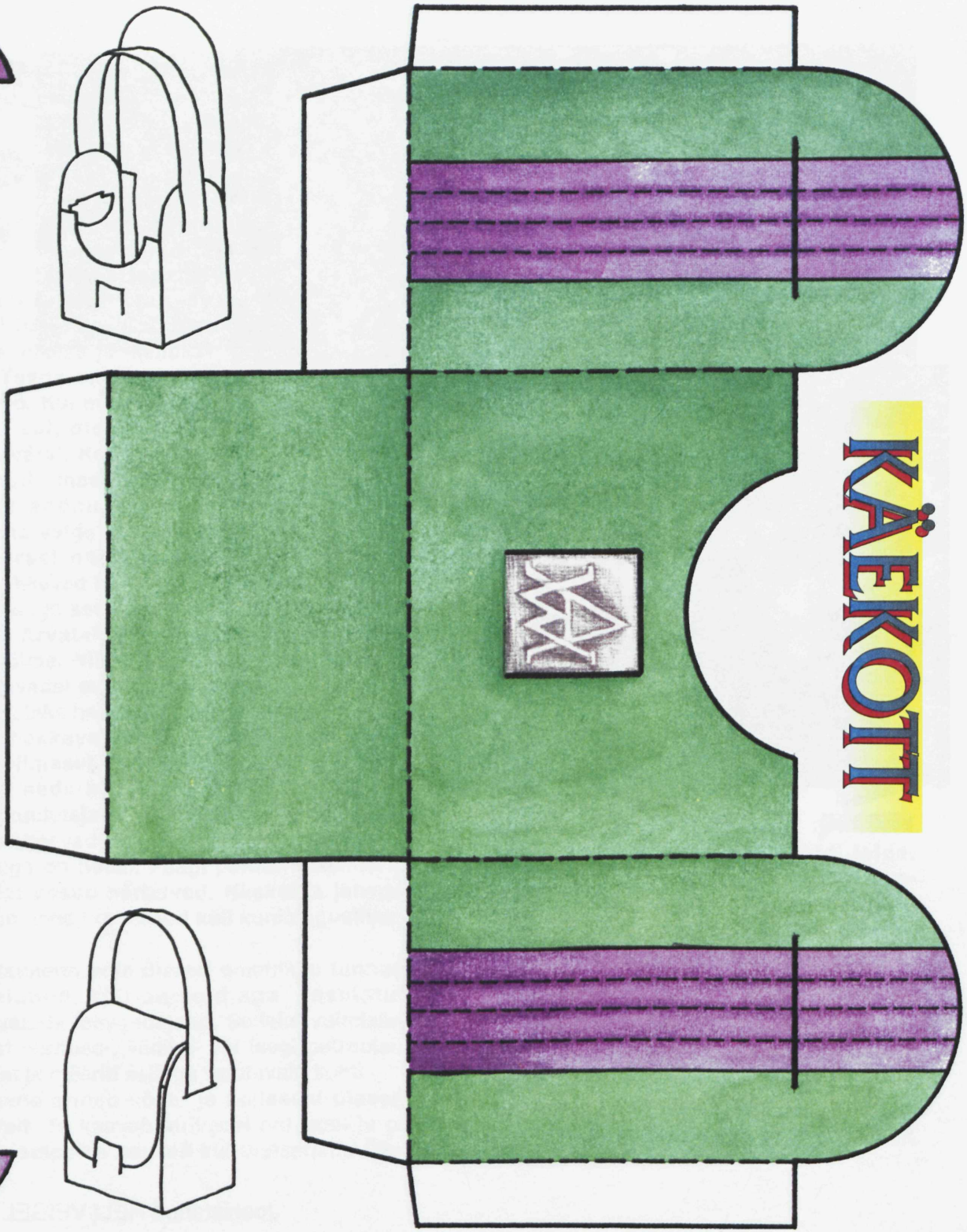
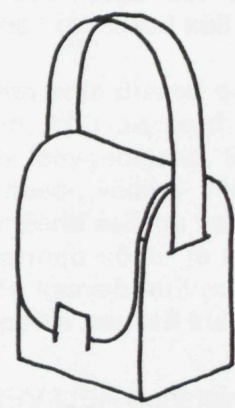
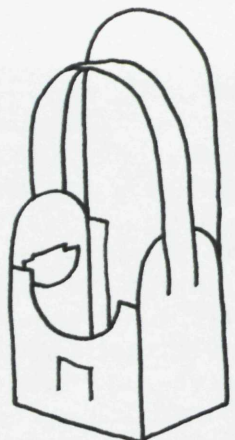
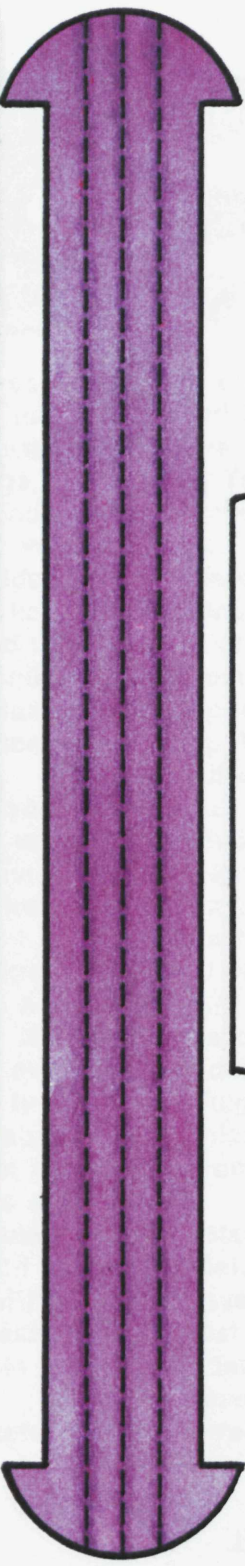
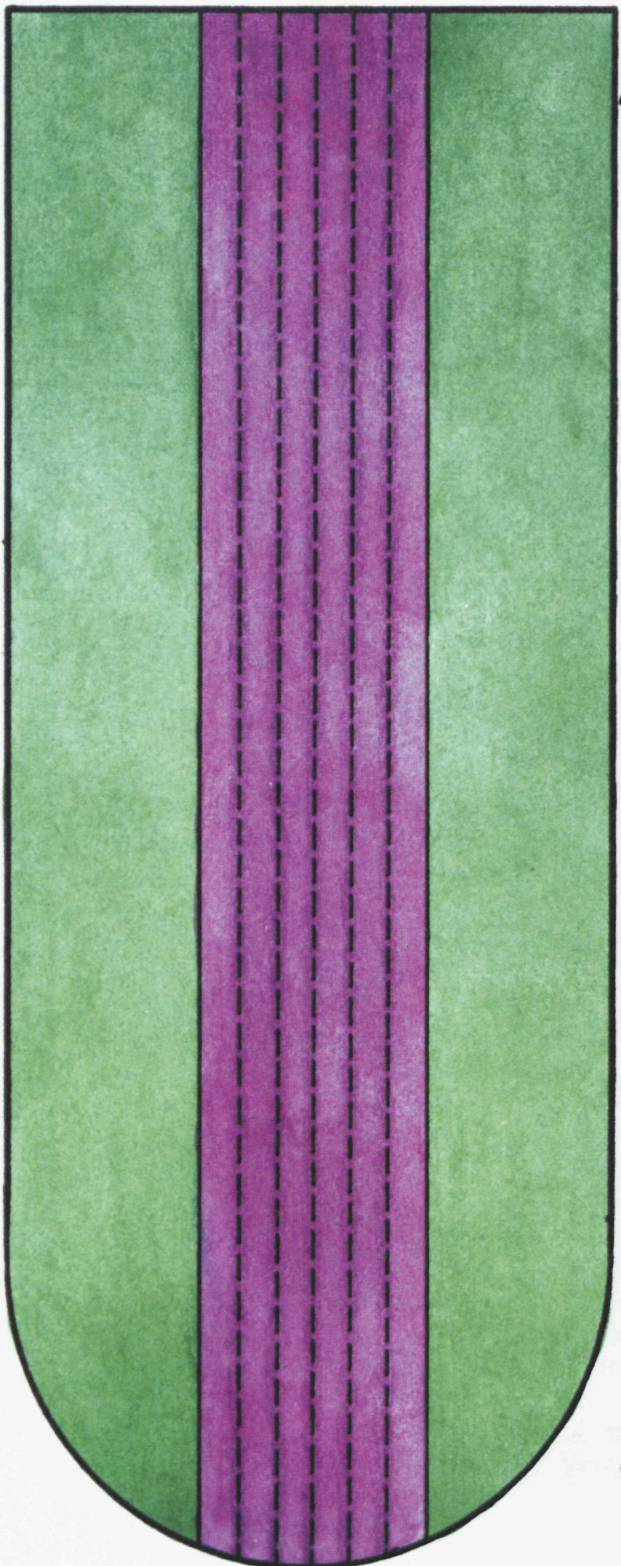
MAI ZERNASK

JAHITASKU

Lõika kott välja ja liimi kokku nii, et sulle meeldinud pool jääks väljapoole. Külgedele tee pilud, millesse pista sanga otsad. Esiküljel lõika lahti kinnis. Selle vahele torka koti peale käiva klapi ots, nagu joonisel on näha.

Joonistanud HELI VEIGEL

KÄEKOIT

SEDA LAUAMÄNGU VÕIB MÄNGIDA ÜKSKÕIK MITU LAST. PUNASTELT RUUTUDELT PÄÄSEB OTSE NENDELE KOLLASTELE, KUHU VASTAV LOOM NÄITAB. SINISTELT TULEB AGA LIIKUDA NIIVIISI: 24-LT 1-LE, 70-LT 47-LE, 53-LT 15-LE JA 33-LT 63-LE. KES ESIMESENA LÖPPU JÕUAB, ON VÕITJA!

Lasteajakiri

"TÄHEKE"

Asutatud jaanuaris 1960
ilmub kord kuus

Toimetuse aadress:
Pärnu mnt. 67a
EEOOO1 Tallinn

Peatoimetaja
ELJU SILD
tel. 681 497
Tegevtoimetaja
VIIVI VARIKSAAR
tel. 681 495
Vanemtoimetaja
JAAN RANNAP
tel. 681 495
Kunstiline toimetaja
PRIIT REA
tel. 681 495

Printall
Tatari 64
EEOOO1 Tallinn

ESIKAANEL
JUSS
PIHO
JONISTUS

HIND 8 KROONI

PERE PÄEVAD

25.-27. APRILL
TALLINNA LAULUVALJAKUL

Kallid Eesti pered!

Olete kõik oodatud Perepäevadele.

Tulge mängige, kuulake muusikat, tantsige või tehke sporti.

Toimuvad auhinnalised võistlused igale eale ja maitsele.

Oleme mõelnud nii lastele, emadele, isadele, vanaemadele kui vanaisadele.

Igähele midagi.

Perepäevad on avatud:
reedel 17-22

päeva lõpetab suur ilutulestik
laupäeval ja pühapäeval 11-19

Võtke kaasa
lõbus tulu ja peremeel!